

به ظرفیت تعبد عقلانیت فقهی اشکال داریم

پیشنهادهای فرهنگستان علوم اسلامی درباره الگوی پیشرفت در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام و المسلمین سید مهدی میرباقری

مصطفی غفاری

بسیاری از کسانی که به دقت در نسبت ما و مدرنیته یا توسعه نگاه می‌کنند بر این باورند که ریشه‌ها و میوه‌های مدرنیته با هم پیوندی ناگسستنی دارند. البته در مقام انتخاب، توصیه‌ها و تجویزها متفاوت است. ممکن است پیشنهاد بسیاری از روشنفکران این باشد که باید ریشه‌ها را به مثابه لازمه منطقی میوه‌ها پذیرفت. اما بسیاری از دین‌داران در دوران معاصر از همین پیش‌فرض یعنی پیوند ناگسستنی ریشه‌ها و میوه‌های مدرنیته، نتیجه می‌گیرند که باید از هر دو پرهیز کرد. دیدگاه شما در این باره چیست؟

دیدگاه ما مبتنی بر منسجم دیدن مجموعه تمدن غربی است و اعتقاد به این که تلاش شده تمدنی مبتنی بر یک مبنا به‌طور هماهنگ تولید شود. طبیعتاً اگر یک جریان ارادی در پی تولید مجموعه‌ای منسجم مبتنی بر مبانی خود باشد، به اندازه‌ای که موفق شود مبانی را به رونب‌های خود هم جریان بدهد، رونب‌ها هم صبغه مبانی را پیدا می‌کنند. بنابراین یک نوع غرب‌شناسی در این دیدگاه وجود دارد که آیا آنچه امروز به عنوان محصول تمدن غرب مدرن می‌بینیم چیزهایی

حلقه فرهنگستان علوم اسلامی قم که امروزه در میان محافل فکری و فرهنگی کشور نامی آشنا است، در بسیاری از گزاره‌های غرب‌شناسانه و گاهی در آسیب‌شناسی وضعیت موجود ایران در رابطه با توسعه، شباهت‌هایی با اندیشه‌های سکولار دارد؛ از جمله این که به باور آن‌ها «فقه موجود قدرت پاسخ‌گویی در عرصه بسیاری از مسائل کلان توسعه را ندارد و با این فقه نمی‌توان مسأله مدیریت اجتماعی را حل کرد و رهبری توسعه را به دست گرفت.» اما در نهایت راهی که اصحاب این حلقه برمی‌گزینند، جهت‌حرفی عکس پروژه روشنفکری دینی در موضوع توسعه را نشان می‌دهد و به بازسازی عقلانیت دینی و توسعه ظرفیت تعبد در زندگی انسان می‌رسد. حجت‌الاسلام و المسلمین سید محمد مهدی میرباقری رئیس فرهنگستان علوم اسلامی به پرسش‌های خراسان درباره ابعاد مختلف سلبی و ایجابی اندیشه فرهنگستان در باب عقلانیت و توسعه پاسخ گفته است.